

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**Commentarius in VIII libr. philosophicorum Arist.
exceptus a Michael Schweizer, mon. Salemitani professo -
Cod. Ettenheim-Münster 359**

Specius, Johannes

[S.l.], 1596

Quaestio 5ta

[urn:nbn:de:bsz:31-132384](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-132384)

ad ista: quom' bñ' g'f'it illa recipere & se sempiternu'
 abente sempit' 1o. 2do ita: principia st' g'f'it
 x n' intelligat st' principia notitia corporu' calef'it
 n' bñt caas ut sint ad h' notitia ita ut ipsa quog'
 ardu' moueant. 3o ita caa' alijs x corporib' calef'it &
 h'it sublimarijs ut moueant. 3tio ita ut sensu
 sit corn' q' st' x corporu' calef'it & intelligiarum
 q' nunq' intereunt principia x caas efficiunt
 sine & exemplar q' ipse d'g' e' n' d'cto causam
 q' omnium sensu ac in d'cto necessariu' e'.

Utrum Mundus fuerit
 ab aeterno

Quaestio 3ta.

Alijs uerbis proponi solet q'stio h'ec an motus sit aeternus, q' h'ic uerbu' p'nt
 ng. Idem autem q'rit sine hoc sine illo no' q' ab
 na' u' h'ic aut' n' d'cto' a' d'cto' quog' aeternu'
 nu' aut' n' d'cto' sit recte e'. 1a no' q' h'ic h'ic
 erit breuitate copediens 1o q' sit sentia nota caas
 g'firmabim'g. 2do arg'ta g' h'ic d' d'cto' 3tio
 quora' anni t'p'is mund' fuerit g'dit'g' subin'gem'g.
 Quod ad 1m attinet tres st' ut poss'g' fuerit o' h'm' t'p'is
 h'ic d' re sentia: Na' p'ntes h'ic h'ic d' d'cto' d' d'cto'
 De celo ut item in 2do d' g' h'ic d' d'cto' d' d'cto'
 epist' nauit m' d'cto' h'ic ^{nunquam} g' h'ic d' d'cto' quem

sequi Americos & phis. & se d' calo & p'culy
platonicy in lib. d' mundi unitate quādam aut
' defint q' dicāt Artem hanc sibi per hanc non
ut de monstrata' oio p'suasioe s'nt & babilone
Dialecticā vobis agitare ac p'serim eos congn,
ere voluisse q' mundū p'p'io motu q'ratum esse,
rebant; in aūg q'firmationem afferūt id q' d'fferent
Artes 10 cap. sitie mundi atq' ex rō p'blona
Artem vobis vobis in Dialecticā uocārit. Mundū tū illi atq' oio p'p'io
mentali longe q'formig e' q' p'pe q' in ullū p'tia dog,
na tam q'stant tanq' p'tiaut' tuch' Sandigna,
q' magna' doctrina sua p'tem ac p'cipia d'cti,
genit'is p'p'io motore unica hāc asserione nebulosam
na firmissima sup'p'xi. In cap'it' & mundū
e' atq' ideo p'blona Dialecticā uocārit q' p'p'io
ret complures sapiē' rōie in s'gnes uirab' opinōnt
fuisse q'traria idq' ad p'blematis rōe, s'ab' ep;
Denide dicit p't illū id n' q' p'p'io p'p'io p'p'io
cā p'p'io p'p'io in ep'p'io aut ueritas n' rōg'it.
Contra n' mundū hanc aliq' uocāre cū ante n' cēt
p'leniq' aliq' p'ti uob' hant' p'p'io et. Arto rēp'te q' n' 10
d' calo tēp' 102 aēb' n'q't mundū g'ratū: p'p'io
in fura q'r 8 n' p'p'io. c. 2 q. 3. art. 10 rēcēp't

Artem vobis vobis in
Artem.

Da p'p'io

Conimbr: P^rincipio est auct^r fontib^{us} universa gratia
 bibere Dr^o P^rinceps Ling^{ue} episcopus or^{ator} h^{er}ed^{arius}
 & Honoris q^{ui} res p^{ro}ficat ac divinas potestates
 int^{er} quos deinde sentit q^{ui} in^{ter} p^{ro}ph^{et}as n^um^{er}o
 ranti. Qu^{ia} in p^{ro}latu abierit n^{on} explorat^{us}
 n^{on} habet: s^{ed} n^udi ad^{ver}itate a p^{ro}latu fuisse no
 gata p^{ro}ter q^{ui} hoc plurimor^{um} SS^{er} patr^{um} aut^{or}it^{ate}
 te roborat^{us} est p^{ro}multi quosq^{ue} hoc ip^{so} ex^{er}ci
 mar^{it} ut Laert^{ius} in vita platonis p^{ro} h^{er}ed^{arius}
 finis platonis Cicero in Tuscul^{ana} q^{ui}stion^{ibus} & alijs
 utaki a Conimbr. loco. ut. Licet q^{ui} ad m^ulti^{pl}ima^{rum}
 attinet ca^{usa} plato infinitis saculor^{um} & talib^{us} m^ultis
 utroq^{ue} tenere d^{if}ficile fecerit tu^{ta} dem^u ex
 gelosio illa deformi ip^{sa} in p^{ro}latu ordine uno
 case n^um^{er}o decemib^{us} & figuris ex p^{ro}bat^{us}
 decorasse atq^{ue} ita dem^u m^undu^m compe^{re}gisse. In
 cui^{us} rei q^{ui}firmat^{us} p^{ro}bat^{us} Herac^{litus} plato
 n^um^{er}o aliam sentia refer^{re}. Erat n^um^{er}o ille olim
 m^und^{us} in formis & certis n^um^{er}o d^{if}ferent^{ia} rerum
 nob^{is} integritate sua forma adept^{us}: Na^m n^um^{er}o du
 telly certu^m suu^m & fundam^{en}tu^m rem^{is} omni^{um} p^{ro}bat^{us}
 erat n^um^{er}o ali^{is} p^{ro}ter n^um^{er}o certa sede volub^{er}
 s^{ed} n^um^{er}o in solis n^um^{er}o imota t^um^{er}o s^{ed} n^um^{er}o d^{if}fer^{re}
 loquebant^{ur}; aliud ex^{er}tabat n^um^{er}o qu^{ia} in formis

diffusa nra sequentes anteq' p'ncipiū illud a
q' p'ducta & g'hibita p' dia salubre m'ra mod'
deponēs munda' m'rao ad d'et calig' a' d'era
& pelagg' a' g'hibite distingueret. Quē Ep'e
p' meloneta +. ex q'q' cō radice ac g'rib' p'io
cipio nihil n' g'g'm' ordinē suū & formā p'p'iam
acceperunt.

3^a sententia

Christiani nō diuina fidei lumina illustrati in dubitatis
credunt unanimit' q' sensu salubrē munda' hinc ab
actas nō fuisse s'z m'rao sp'is d'ei creatis nō p'io
ac voluntate p'ductū fuisse: q' fides catholica
& orthodoxa p' a' infallibili veritate n'ra aduē
santū sibi errores quasi acubula' g'hibet omniq'
ambiguitate extollentē se aduers' suam d'ei iur'
tit. Vt nō aut' aliq' e' p'ctis illis q' docuerūt m'rao
dum n'cepisse ita voluerūt illū n'cepisse q'nt'
xp'iana fides docet n'cepit e': Nam ut vob' li
cet apud Antem p'loriq' ex cl'as r'ndiq' omniū ep'is
congerie eū g'ditū e' arbitrabant. Sed apostol'
xp'iana p'br 10 ex diuinit' literis Gen 10 p'
p'ncipio creatū d'z c'lm' & terra: Quo loco
p' p'ncipiū m'rao sp'is illiq' ante q' m'rao n'cepit
definitū e' in Conil' Lateranēsi sub Innocētiō
III & d'ab' in capitulo Firmis' d' sum' a' t'ribute

probatur 10

De fide catholica atq; ita in ista h. S. Patres. Dem.
De fide vobis /o Deus ea vobis g. bidit mundu' q. affixi
na' cet ut se ipse g. ditorem ee atq; adeo potam
ac p. f. h. i. u. e. m. sua' d. l. a. r. a. r. e. t. : Sed ad eam vobis
m. i. s. e. p. h. i. e. b. a. t. u. t. m. u. n. d. u. g. d. e. r. e. t. n. a. b. a. d. v. o. s. i. n. i. t. i. o.
a. l. i. q. t. p. i. e. a. n. t. e. q. n. e. p. h. i. s. s. e. t. : q. a. d. a. d. v. o. s. i. n. i. t. i. o.
t. p. i. e. m. u. n. d. u' f. u. i. s. s. e. g. d. i. t. u' a. s. s. i. m. a. t. u' e. : e. t. e. i. m.
s. i. m. u. n. d. u. n. i. c. e. p. i. t. e. e. i. n. a. n. t. e. a. n. f. u. i. s. s. e. t. f. i. t. e. a. p. p. a.
r. e. t. i. s. s. u' n. e. p. s. e. s. i. b. n. f. i. c. i. o. c. a. d. a. l. i. c. u. i. q. e. p. h. i. s. s. e. ;
q. n. e. s. t. s. e. i. g. n. i. s. a. d. e. p. r. e. r. e. n. s. c. a. r. e. n. e. p. t. : q. i. n. m. u. n. d. u.
a. b. a. d. v. o. s. f. u. i. s. s. e. t. n. a. q. u. e. f. i. t. e. i. t. t. e. m. f. o. r. e. t. i. s. s. u.
D. e. i. o. p. p. e. e. : v. o. s. q. v. o. s. q. p. e. n. o. d. i. s. i. b. i. p. s. u. a. p. e. n. t. i. s. a. d. p. e. o.
t. a. l. s. o. b. i. t. u. m. n. o. e. i. n. n. i. g. t. a. n. i. s. p. r. e. s. i. s. s. u. p. p. e. h. i. t. f. i. r. m. i.
a. l. i. q. m. a. t. r. e. d. e. n. s. f. i. l. e. s. i. n. l. i. b. t. d. i. m. i. n. u. e. t. p. o. m. n. i. a. i. p. s. u.
r. e. s. n. i. g. t. a. n. t. c. o. p. l. u. r. e. s. s. e. n. t. i. u. t. a. n. t. d. i. t. i. d. f. u. l. s. u' n. e. p.
p. r. a. n. d. u' : n. a. o. m. n. i. a. a. n. t. s. a. l. t. e. s. p. l. e. r. o. u. m. q. a. p. s. e. n. s. u. n. o. l. u. t.
i. p. s. i. g. n. a. a. v. o. s. u. t. t. e. s. t. i. m. o. n. i. u' e. e. i. n. d. e. : s. i. m. u. n. d. u' n. i. c. e. p. i. t.
s. e. v. o. s. a. n. t. c. e. r. t. e. p. l. e. r. i. q. s. i. b. i. p. s. u. a. p. e. n. t. i. s. a. d. e. p. o. s. t.
c. a. l. o. p. a. u. l. o. a. n. r. e. t. u. l. i. n. g. : 30 s. i. m. u. n. d. u. a. b. a. d. v. o. s. f. u. i. s. s. e. t.
e. x. t. a. n. t. u. b. i. q. n. o. m. i. n. e. t. u. r. e. m. g. e. s. t. a. r. a. o. m. n. i. a. t. a. t. e.
a. n. t. i. q. u. a. u. t. c. e. r. t. e. a. n. t. i. q. u. a. q. u. a. s. p. a. t. i. n. q. u. i. n. q. u. a. l.
s. e. s. m. i. l. l. i. u. a. n. o. n. i. : a. t. e. m. d. i. n. o. m. i. n. e. t. a. n. i. s. p. e. s. t. a. n. t.
m. u. n. d. u. i. g. r. n. o. f. u. i. t. a. b. a. d. v. o. s. M. a. i. o. r. p. a. t. e. t. q. a. n. o. b. i. s. i. n.
g. r. a. t. q. q. u. a. a. d. v. o. s. f. l. o. r. e. v. i. n. t. a. n. i. m. i. n. v. e. s. t. i. t. o. r. e. s. n.
e. i. n. t. q. d. a. b. i. l. e. i. n. f. i. n. i. t. a. p. e. d. e. n. t. i. n. a. n. o. n. s. e. r. i. e.

atq; anim' ubiq; homin' g'g q' ut p' Melap' i.
 ut artes arte inuit d' zoe. Sed respondet alii m'
 di fabricatores homin' memoria' artes & scripta
 infortitudine quada' d' n'isus q' calamitate una in locis
 aqua ignisq; perijisse. Sed nihil fuerit licet n' aliquot
 p'ncipales cataclysmi extiterint licet et n' d'um
 epitato in n'aa Sulphurea subterranis locis n'ca
 die aliq' terrarum tractus perierint fulmin' t'ra' sp'gi
 stimare ulla' ee in n'aa n'ia q' toti terra mundaq;
 aut incendim' p'it inuehere ut p' Meteoror' et
 Atlas aiaturcht. Accedit huc q' oia secul' sunt uoluta
 ad n'ititu' p'p'ant; abscondi aut n'ra aserere id q'
 ab oi' uoluntate salu' p'na'it iam t'adez q' n'ia
 tabescere. p' huc id g'g arguta m'idi et noua p'ore
 d'is e' Inadentia reprin'it p'p'rim' apud 2 de cogit
 d' p'ctos.

Arguta q' p' at' n'it' n'idi afferunt epig'ni p' n' n'it' ut
 ubi e' apud p'erer: q' lib' 10 sua p' d'z. oia p'ct' p'ore
 & n'g'nti quoz p'ct' zoe' soluit: nob' pauca h' h'
 expedient'z. Supponim' aut p' creatoz ee p'p'ct'z
 ep' q' p' p'cedentia. 2do d'z ee agent' h' h' n' ang'la
 e' n'aa ut oibz q' ad agenda' n'ccia p' p'p'ct'z
 huc h' p'ct' non agere q' fit ut nihil extra se n'ccia
 uelit q' sequent' nec efficiat; uoluntat' o. 2do

2do ad p'ct' n'
 q' d'z n' n'ccia
 n'it' p'ct' ut p' p'ct'
 D'z p'p'ct' n'ccia

1^a
 2da

20m omnin' caa e' efficiend. q' mdy' aiaduerf' b
 fte negotio solunt' argtma qua' p'fema. p'leraq' n.
 ut probant d' n' agere ex' acitate naa ut' c'voadg
 ee' n' p'ofolem aa' q' n' fites m' p'p'of' ut' alibi doc
 no' argtma Ma' ja e' at'na' aliq' f'p'ech' illa' fic Argm' m
 ei' ex' aliquo fup'iori p'io'ri f'cto & d'oi' n' p'p'of' p'ri
 ori & ita d'inceps. Itz in' art. doc' quo' p' p'f' f'
 tex. 4. Mobile p'p'og' e' motu cui' e' f'ctum f'ctum igr' 20m
 illud aut' e' a'p'nu' aut' g'neratum f' g'neratum & p' n' p'
 tum g'nerat' f' n' motu g'nerat' n' f' f' g' motu f'uit
 p'ior f'cto f'uo. Item in' tex. 10 ait: t'p'g' a' t'm' 20m
 e' q' f' n' tunc uerum e' t're t'p'g' iam & p'p'og' f'ndali,
 q' non f'uit: Sed p'p'og' & aliq' f'p'iant t'p'g' & t'p'g'
 f'uit in' t'p'g' n' f'uit. Hec n'q' argtma n' h' l' g'elu
 dunt q' n'aa f'ulta e' ex' n' h'ilo f' n' motu & f'cto 20m
 f'fup'p'ofito. S' h' d' & mobile f'ctum motu i' creat' 20m
 p'z originem d'uit & p'p'og' n' & aliq' in' locutione 20m
 illa n' f'p'iant uerum t'p'g' f' imaginariu' ut' in' d'ic'ing
 extra' caelu' n' h'it e' illud e' p'ia i' f'p'iat ueram f'ima,
 ginaria' t'm' loci d'ifficium. A to d'eg' & n'aa ex' p'of'ri Argm' 4m
 bilib' f'it id' q' n' h'ig' e' n' h'ig' aut' e' m' d' u' ee' ac' f'
 f'uf'oe: f'iant n. n' h'ig' e' e' f'oe q' n' ee' ita n' h'ig' e'
 f' ee' qua' aliq' n' ee' f' m' d' u' f'uit ab' a' t' n' o
 ita p'p'og' tex 48, & 56. & d'oh' n'eg' Minorum 20m

cherus sta.

Ad p[ro]b[an]d[um] quod r[ati]o creatura n[on] est ut p[ro]fit[ur]
ut aliq[ui]s n[on] sit negat[us] in n[on] est r[ati]o d[omi]ni angu-
stas & p[ro]p[ri]a n[on] est hoc n[on] declarat ut p[ro]p[ri]a n[on]
dignit[is] sed ex o[mn]ib[us] r[ati]o[n]ib[us] quib[us] ut p[ro]fit[ur] ut p[ro]p[ri]a
et ut p[ro]p[ri]a obicit s[ic] ut r[ati]o est p[ro]p[ri]a: Si r[ati]o
reip[s]a ita i[st]a s[ap]ia s[er]v[ati]o[n]e voluntate & actio[n]e
p[ro]p[ri]a dicitur creatura ab a[et]erno t[em]p[or]e g[e]n[er]at[ur] necesse fuit
ut creatura ab a[et]erno e[st] p[ro]p[ri]a s[er]v[ati]o[n]e n[on] e[st] p[ro]p[ri]a
q[uo]d e[st] c[on]sequen[ti]a. Maior p[ro]p[ri]a q[uo]d p[ro]p[ri]a s[er]v[ati]o[n]e
aut[em] cas[us] effect[us] n[on] est s[er]v[ati]o[n]e in cas[us] in actu n[on] est
aliud sit qua[m] cas[us] effect[us] p[ro]p[ri]a: e[st] aut[em] r[ati]o
in actu n[on] p[ro]p[ri]a qua[m] p[ro]p[ri]a s[er]v[ati]o[n]e voluntate
& actio[n]e sua. Minor p[ro]p[ri]a n[on] e[st] p[ro]p[ri]a s[er]v[ati]o[n]e voluntate
& actio[n]e d[omi]ni n[on] est aliud e[st] in reip[s]a qua[m] i[st]a p[ro]p[ri]a
d[omi]ni q[uo]d in d[omi]ni ab a[et]erno fuerit et cas[us] r[ati]o est p[ro]p[ri]a
d[omi]ni in actu fuit ab a[et]erno q[uo]d n[on] est ab a[et]erno
p[ro]p[ri]a e[st]. Si dicat[ur] n[on] fuisse hoc ab a[et]erno in d[omi]no
in respectu ad creatura[m] ut p[ro]p[ri]a. It[em] obicit
p[ro]p[ri]a p[ro]p[ri]a actio[n]e & p[ro]p[ri]a creatura[n]e
e[st] p[ro]p[ri]a illo respectu in sit e[st] p[ro]p[ri]a ac p[ro]p[ri]a
n[on] est n[on] est n[on] est respectu d[omi]ni ab a[et]erno fuerit
ut n[on] fuerit n[on] p[ro]p[ri]a creatura[n]e n[on] p[ro]p[ri]a
p[ro]p[ri]a voluntate sua d[omi]ni t[em]p[or]e p[ro]p[ri]a p[ro]p[ri]a
q[uo]d n[on] i[st]a e[st] ab a[et]erno. Quare deinde respectu

esse facte realis an int. sic realis qd ut nung' deq
 illu' t' & sic nung' qd dicitur creatura ut ab alio
 hinc; na' in deo sit est indeq' necesse e' nisi
 m' n' sit aliquid esse & aliquid n' esse aliquam
 realitate, tunc n' recipi' mutare & aliquid ei aut
 daret: si aut dicitur respectu' illu' ee' ratio tunc
 nihil ad rem respondeat qd respectu' ratio n' p'
 deo ee' no' agendi. Ad hoc argum' respondet dicit. *Respondet*
 dicitur ca' n' sufficienti in actu posita aut agit ex ne
 cessitate sua aut libere ut voluntarie: priori ca' in actu
 sufficienti posita qd nung' sequi effectus posteriori e' mi
 nime s' h'c totu' qd ca' vult ut sequat' effectus: deo
 n' e' creaturam efficiens ca' libere q' sit ut quod
 fuerit in se ab a' tota illa voluntate & uoluntate sua
 ac voluntate qua creaturam s' dicitur creaturam fuerit ab
 alio in actu minime n' ab alio foret sicut effectus
 s' tunc qd uoluit effectus ee' ratio in se. Unde licet
 concedat deo p' fuisse in eadem dispositioe in qua
 modo e' & qua tunc fuit qd mundu' s' creavit regale
 in effectus p'ea sicut ab alio ut deo postea muta
 tunc ee': Ille n' solum mutari de q' id alit' se ee' uel
 aliquid mult' qua' antea s' deo n' aliquid mult' neq'
 alit' se habuit qd mundu' s' dicitur qua' antea ab
 alio q' no' est mutatu' p' minor q' eandem

consuati cernunt & alia quoque scriptura dei opera
ita fuerit ut liberati populi Israelitici de Aegyptu
to Incarnatio Mortis & Resurrectio Christi etc. Ad antequam
valemus ad partem veteris & astrologorum quae per se sola
re veluti a principio mundi aspiciantur auctores
nos: quia nunc ad anni tempus fulserunt in gratiam
et propagationem rerum apertissimum est. Deum autem per se
ita opera. Adde quod ipsa mundi consuetudo quae est
certum in diebus est illi tunc in corpore. Sed per se
singulis sententiae sunt et quaedam quasi traditio angli
per se in hunc mundum non venit auctor
etiam ex quibus est et poeta latinus et doctus Georgianus

Nam alios per nascentis origine mundi
Illiusque diebus ab uno labente tenorem
Crediderim: Veri illud erat verum magnum agelut
Oribus & Gybernis parcebat flakibus Sui.

Ut hunc Mundum potuerit esse
ab Aeterno.

Quasi 6ta

Licet apud eos quae de christiana lumine illustrata sunt
certis spectat ab aeterno mundo non fuisse disputant in
gra per se de et theologi qui sunt. Nunc autem absolute
sui potest mundum esse ab aeterno potuerit. Cuius
mundi.